

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sancti Bonaventurae Episcopi Cardinalis Albanensis,
Seraph. Doctoris Ecclesiae, Speculum Disciplinae, Et
Profectus Religiosorum: Libelli ad pietatem vtilissimi**

**Bernardus <de Bessa>
Bonaventura <Heiliger>**

Antverpiæ, 1591

De disciplina officij in choro. Cap. XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53148)

AD disciplinam in diuino officio cum in Ecclesia dicitur, obseruandam, reuerentia specialis, diligentia quoque & honestas precipue requiruntur: reuerentia tam interior quam exterior est habenda. Interior, vt cum timore & humilitate, tanquam Deo visibiliter presente psallamus. De hoc ait beatus Benedictus, Vbiq[ue] (inquit) credimus diuinam esse presentiam: maxime hoc sine dubitatione aliqua credimus, cum ad diuinum opus assistimus. Ideo semper memores simus quod ait Propheta: Seruite Domino in timore. Consideremus, qualiter oporteat nos in conspectu diuinitatis & Angelorum eius assistere: & sic stemus ad psallendum, vt mens nostra concordet voci nostrae.] Reuerentia exterior in hoc attenditur, vt deuote inclinetur, & quando standum fuerit, stetur: fiat etiam prostratio, quando fuerit facienda, de quorum disciplina infra tangetur. Est & reuerentia, vt in officio ad ea, quae more agente singulariter vnus dicit, puta collectas, versiculos, & alia quoque huiusmodi, caput nudet: nempe quae ab vno dumtaxat in Ecclesia de more dicuntur, nudato capite etiam habent dici extra chorum. Orandum est secundum Apostolum, capite non velato, saltem vbi aliquid solenni distinctione profertur. Nudi quoque reuerentia capitis vel verticis, deuota quaedam in officio veneramur. Verum irreuerens quisque, nec solennia nec alia deuota discernit. Diligentiam in officio probat strennuitas quaedam, prudensque sollicitudo, habens circa necessaria prouidentiam, & contra impedimenta cautelam. Strennuitas corporis, inertiam

Cum timore psallendum. Bened. in reg. c. 19.

Psal. 2, 11

Reuerentia exterior in diuino officio.

1. Cor. 11, 4, 7

tiam fugat torporis, nec dormitationes, quas pigritia nutrit, patitur. Quippe Intēta suppli-
 catio, dormire cor mundum verat. Dormitatio
 in officio tunc maximè impuratur, & omissi
 dicitur restitutione officij redimenda; quando
 manum in sinu tenendo, vel segniter appo-
 diando, ei occasionem quis præstat, aut surre-
 pentē viriliter non repellit. Providentia respec-
 tu rerum providendarum & dicendarum at-
 tenditur: vt videlicet libri & alia necessaria ad
 officium, præparentur tempore oportuno: le-
 genda quoque & cantanda studiosè antè præ-
 uisa, quando & quomodo sint dicenda, dicantur.
 Debitus legendi & cantandi modus est, vt
 nec nimirum festinetur, nec nimia fiat, aut in-
 æqualis protractio: sed cum pausantibus sta-
 tim pausetur, vt vox vnus vix inter alios dis-
 cerni possit. Cautela denique est necessaria, vt
 eorum quæ diuinum impediunt officium, oc-
 casiones vitentur. Ea propter dum officium
 quis dicit, non debet studere, aut per libros re-
 spicere, aut alicui si vitari possit occupationi
 vacare: siue in lampadibus præparandis, siue in
 quibusdā aliis, quæ vsque post officiū commodè
 differri possunt. Indignū quoq; in diuino of-
 ficio, venandis vermiculis & mactandis inten-
 dere: quibus palam in oratorio digitos aut lig-
 na fœdare frons inuerecunda non metuit. Ho-
 nestas in choro, in exteriorum actuum graui-
 tate, in corporis decenti & vniformi disposi-
 tione accipi potest. Sanè in populo graui lau-
 datur Deus. Grauitas autem inquietudinem,
 dissolutionem & tumultum excludit. Inquie-
 tudo in motu membrorum consistit; siue capi-
 tis in circumagendo, siue oculorum in circum-
 spiciendo per chorum, vel alibi, vbi potius ad
 librum pro psalmis vel aliis veraciter decan-
 tandis, vel ad terram pro vagis arcendis respec-
 tibus,

*Prud. in
hymno fœd.
3. ad lau-
des.*

*Pfallendū
modus
debitus.*

*Psalm. 34.
12.*

ctibus, mentis non mediocriter vagationem
causantibus, virgendi sunt: siue manuum in fri-
cando, vel voluēdo curiosè librorum folia, vel
aliud superfluè faciēdo, siue pedum in discur-
rendo, vt si quis oratorium frequenter exeat,
aut per chorum friuolis occasionibus inuentis
discurrat. Tunc enim etiam vtilia sunt aliquo-
ties differenda, propter vitiationem discursus.

Dissolutio
in choro
vitanda.

Dissolutio verò in verbis aut ritu (quibus in
choro vanissimum est dissolui) & in cāru con-
siderari potest: vt si quis punctos in nota nunc
diminuens, nunc pro suo libitu addens, mulie-
briter frangat, aut in fallsetum extollat: quod
est cunctis & maximè nouis fratribus omni-
no imperinens. Nunquam in choro altius cæ-
teris cantent, sed communem psallentium vo-
cem teneant. Ridiculum etiam si altiori cæte-
ris voce quis cantans, post dictionem vel sil-
labam, ab illa vocis altitudine recidens, vel eam
per interpolationes resumens, non continuet
quod incepit. Tumultus in choro per vocis su-
furrium, per importunitatem spuendi seu ex-
creandi, seu per imperuosam eleuationem vel
depositionem sedilium fieri solet. Quàm turpe
sit in choro susurrium, palàm est: nescit tamen
indisciplinatus & leuis lubricam linguam à si-
bilis vel mussitationibus cohibere. Vitanda
quoque est in conuentu seu cōgregatione, ora-
tio sibilosa. Inepta namque oratio, quæ vna
plures, & sæpè deterior impedit meliores. Est
etiam cautè vitandum, ne, dum singulariter
aliqua dicuntur in choro, vt collectæ, capitu-
la, &c. notabilis spuendo vel excreando soni-
tus fiat, vsque dum capitula ipsa, collectæ, vel
lectionis periodus cōpleatur. Circa hoc etiam
dum prædicatur aut legitur, similis est oportu-
nitas obseruanda. Sedilia verò debent nō pas-
sim cum pede, sed cum manu eleuari, & cautè depo-
depo-

deponi: ne aliquis ex hoc sonitus in domo Dei
 audiatur. Cōgruè tamen lectionē vel epistolā
 incepturus expectet, quousq. cōsidentibus fra-
 tribus, sediliū si quis fuerit tumultus quieuerit.
 Ad hæc honesti fratres in corporis dispositione,
 decenter & vniiformiter sint in choro: decen-
 ter, quòd sine vaga dispositione vel turpi; va-
 ga, vt quando chorum ingressi, vel intrante vel
 astante conuentu, nunc segniter resident, nunc
 stantes quidem hac & illac membrorum, vt
 languentium incongrua quadā exagitatione se-
 gyrant: nunc statuæ instar stallo affixi, & è re-
 gione dispositi, velut sui obliti, nec ad altare
 demissis vt decet luminibus, ante inceptum of-
 ficiū, oraturi se vertunt, vel aliās irreligiōse
 disponunt: sed nudato etiam aliquando capite,
 circumquaque, vt ceruus in saltu, vel ruralis in
 theatro, gyronagādo respectibus, oculos in ad-
 uenientium vel coactantium vultus infigunt,
 suoq. indisciplinato intuitu collateralium
 orationem, quam ipsi negligunt etiam impe-
 diunt. Turpis autem erit, si sint ibi molliter aut
 remissè se in stallis suis brachiis tibiisque re-
 solutis, notabiliter iucuruando, aut in par-
 tem vnā penitus vt possunt protenso in alte-
 ram corpore accubando, ita vt lecti molliciem
 quærere videantur: aut dū ad altare versi, super
 lignum quod stallum diuidit, se inclinant, ex-
 tensione scapularum, vel capite anterioris stalli
 spatium occupando, & tergum ad retrò stan-
 tem socium protendendo; aut dū sedent, pe-
 des suos vsque ad scabellum formæ contiguum
 licentiū extendendo. Notabilis tibiārum ex-
 tensio vel dilatio, dum sedetur, minū honesta
 est. Indecens ergo quæ vaga & turpis est
 dispositio, imo vtrōque deformitas, sed ma-
 ximè in officio, conuentu assistente vitanda.
 Honestos enim per omnia exigit mores, con-

Uniformitas in choro.

Inclinatio ut fieri debeat.

uentualis honestas. Uniformitas est in prostratione & inclinatione specialiter (quanquam in aliis generaliter) obseruanda. In prostratione, vt non alius subtrus formam chori, & alius super sedile; sed omnes supra dictam formam se prosternant, & aperto capite silenter orent, ne impediant circumstantes, manu ad genas accubitando nunquam applicata, aut brachijs extra eandem formam extētis, sed super istam honestē & humiliter dispositis. In inclinatione, vt uniformiter apud omnes sit tempestiua, deuota, sufficiens, & honesta. Tempestiua quidem, vt inclinaturus surgendo, & eleuando sedile, tempus vel paululum inclinationis præueniat: vt verbi causa, quando post psalmum fuerit inclinandum, vltimi versus sine iam accedente, surgatur, quatenus deinde liberē inclinetur; vel certē inclinationem, sedis aptatio subsequatur. In inclinatione verò debet deuotio apparere, vt fiat humiliter & profundē. Nō est deuoti sed pigri, rigido stāte corpore, tenui motu corporis inclinare. Est enim corpus, depressis aliquantulum renibus, ne capiti coarquetur adeò demittendum, vt ipsum ferē super genua, brachijs interpositis reclinetur. Alioquin inclina, si nosti facilius, humiliter tamen & profundē. Extra chorum tamen, & aliquando fortē in choro, in officio planē & sine cantu dicto, minor sufficere videtur inclinationis profunditas. Sunt qui culpabili admodum remissione traducti, hunc reuerentiæ cultum Domino subtrahentes, euacuant: dum aut resident prorsus vsque post factam memoriam Trinitatis; aut tunc etiam surgūt, & sedili eleuando intendunt quādo fuerat inclinandum, aut ex negligentia vitio non inclinant. Quanti tamen sit hæc noxa detrimēti, beata Dei genitrix seniori cuidam in choro psallentium

fra-

fratrum indicasse refertur : quæ inclinantibus ad sanctæ memoriæ Trinitatis, suum ipsa filium singulis offerebat : quendam verò minimè inclinantem, verso ab eo vultu, velut hæc gratia indignum pertransibat. Sufficiens seu etiam perfecta debet esse inclinatio, vt ab ea citius debito non surgatur. Honor quidem Patri & Filio & Spiritui sancto, sine differentia exhibendus est. Honestas quidem in corporis, manuum, & habitus decenti dispositione consistit. Et quantum ad habitum, vt maximè capitio caueatur, ne operta fronte super oculos defluat cum inclinatur. Proderit ad vnitatem seruandam, de communi officio notitiam habere. Pulchra valde vniformitas in congregatione & conuentu fratrum, vbi debent & mores & animi conuenire. Vnanimis vniformitas in fratrum cōuentu decet, quæ in moribus plurium vnitiua, vniformes ordinat & decorat.

De disciplina officij extra chorum.

CAP. XVI.

SI quando extra chorum officium dixerint, diligentiam nihilominus & honestatē prædictam debent in quibus poterunt, studiosè seruare : vt dimissis omnibus quæcunque in manibus fuerint, stantes cum reuerentia, iuxta traditionem Ecclesiasticæ disciplinæ, præterquam ad lectiones in matutinis, vel quando alias creatori suo debitas cum deuotione laudes exsoluent, flectētes genua, vel inclinantes, pro tempore cum timore Dei. Si quando eos ad sedendum debilitas euidentis, vel nimia lassitudo compellat, saltem ad inceptionem officij, ad inuitatorium, hymnos & orationem Dominicam, & à capitulo in ante surgere non omitant. Si etiam in lecto ægritudinis decumbāt, reue-